

Рівненський державний гуманітарний університет

**ПСИХОЛОГІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Випуск 4

Рівне – 2015

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет**

**ПСИХОЛОГІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Випуск 4

Рівне – 2015

ББК 88

П 86

УДК 316.627:159.9

Психологія: реальність і перспективи: Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. - Випуск 4 - Рівне: РДГУ, 2015 – 300 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем психології.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович - доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Заступник головного редактора:

Безлюдна Валентина Іванівна - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Максименко Сергій Дмитрович – академік-секретар відділення психології, вікової фізіології дефектології НАПН України, дійсний член НАПН України, директор Інституту психології ім. Г. С. Костюка

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Юрченко Вікторія Миколаївна – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики англійської мови та прикладної лінгвістики Рівненського державного гуманітарного університету

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Шугасва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор кафедри психолого-педагогічних дисциплін, ректор Національного університету «Острозька академія»;

Вірна Жанна Петрівна – доктор психологічних наук, професор, декан факультету психології Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки;

Гошовський Ярослав Олександрович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки;

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики Рівненського державного гуманітарного університету;

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи, завідувач кафедри педагогіки і психології (дошкільної і корекційної) Рівненського державного гуманітарного університету;

Корчакова Наталія Вікторівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету (**відповідальний секретар**);

Созонюк Ольга Степанівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 27 березня 2015 р.).

Свідоцтво про державну реєстрацію **Серія КВ №18713-7513Р**

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет.e-mail: pavelkiv_rv@ukr.net

Ключевые слова: адаптация, адаптированность, адаптивная стратегия, механизмы Ego-защиты, напряженность психологических защит, преодолевающее поведение.

Summary. The article empirically confirms that the determinacy of individual's constructive adaptive strategy is reasoned by the mechanisms of ego protection, and gives the matter a theoretical basis. The attention is focused on the objective relation between the adaptedness degree, the nature of the coping behavior and the tension degree of the individual's psychological protection.

Key words: adaptation, adaptedness, adaptive strategy, mechanisms of ego protection, the tension of psychological protection, coping behavior.

УДК 159.9.072 (075.8)

М.В. ШЕВЦІВ, В.Л. РОМАНЮК

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ КОЛЬОРУ ОЧЕЙ І ТЕМПЕРАМЕНТУ У СТУДЕНТІВ-БІОЛОГІВ В УМОВАХ РІВНЕНЩИНИ

Стаття присвячена сучасним проблемам застосування кольорової гами очей для комплексної психодіагностики темпераменту і характеру та їх взаємозв'язку. До експерименту було залучено 97 студентів 1-2 курсів спеціальності «Біологія». Колір очей визначали за загальноприйнятими методами діагностики, темперамент – за опитувальником Г.Айзенка. Результати дослідження вказують на певний взаємозв'язок кольору очей і темпераменту людини.

Ключові слова: гама кольорів очей, темперамент, характер, тест-метод Г. Айзенка.

Постановка проблеми. Уміння діагностувати темперамент і характер, а також стан здоров'я людини як біо-психо-соціальний феномен тощо включає в себе певну сукупність методів, у т.ч. фізіологічних і психологічних (психофізіологічних). При цьому важливими є оцінка складових як вербальної, так невербальної поведінки особистості [1, 2]. Особливої уваги заслуговує дослідження конституції (соматотипу) людини у поєднанні з її фізіогномікою [3]. У зв'язку з цим основною метою даної статті було комплексне дослідження взаємозв'язку кольорової гами очей і темпераменту у студентів в окремих екологічних умовах навчального процесу.

Результати досліджень та їх обговорення. Ряд світових учених дають різну характеристику взаємозалежності кольору очей, як «дзеркала душі» та їх кольорову гаму як специфічний зв'язок з темпераментом і характером [4], що залежить, в основному, від двох чинників: особливості розташування судин у райдужній оболонці ока та кількості меланіну (природного пігменту чорного кольору), у залежності від різного співвідношення яких і змінюється колір очей. Слід відзначити, що колір очей, як і темперамент людини, є генетично обумовленими (спадкова програма розвитку людини). Вважають, що набір генів, які відповідають за темперамент, може мати відображення, наприклад, у кольорі очей або волоссі, у будові тіла, у манері ходити, говорити, думати [3]. У людини існує 10 типів щодо кольорової гами очей: світло-карі, карі, сині, блакитні, сірі, сіро-блакитні, сіро-зелені, сіро-каро-зелені, зелені, жовті, які певним чином можуть змінюватися в онтогенезі у процесі синтезу і накопичення пігменту меланіну (раннє дитинство та старечий вік).

Наводимо загальну психологічну характеристику щодо кольорової гами очей людини:

- особистість і чорний колір очей: зазвичай присутня дуже сильна енергетика, життєздатність, ініціативність. Домінує думка про їх неспокійний характер. Якщо закохується, то зробить усе можливе і неможливе, щоб домогтися об'єкта своєї пристрасті. Приймає важливі у житті рішення без поспіху («на холодну голову»);

- особистість і карий колір очей: уже від природи бувають наділені дотепністю, привабливістю, чуттєвістю, активністю, комунікабельністю. Притаманна запальність, легко закохуються, але у стосунках здатні швидко остигати та забувати образи;

- особистість і світло-карий колір очей: сором'язливі й мрійливі, шанують самотність. У цілому прагматичні, з високою працездатністю, самостійні, надійні, здатні до опору. Проте є дуже вразливими, чутливими і важко переносять усілякі негаразди;

- особистість і синій колір очей: абсолютні романтики, дуже чуттєві і життєрадісні. Можуть бездумно закохатися і захопити своєю пристрастю надовго. Сильно розвинене почуття справедливості, наполегливі правдолюби, не схильні до обману. Зарозумілі, нестримані, конфліктні;

- особистість і темно-блакитний колір очей: притаманна, насамперед, наполегливість і сентиментальність. Присутня примхливість і непередбачуваність, а також загадковість. Легко долають неприємність, домінують оптимізм і позитивні емоції;

- особистість і блакитний колір очей: в основному, є цілеспрямованими і стриманими у почуттях. На сльози інших реагують спокійно, але схильні до нападів гніву, а також депресії. Завжди – у професійному і творчому пошуку;

- особистість і сірий колір очей: схильні до активної розумової діяльності у поєднанні з допитливістю і рішучістю. Здатні оперативно вирішувати проблеми, покладаючись на власний інтелект. Щирі у коханні та у прагненні професійного росту;

- особистість і темно-сірий колір очей: сміливі та мають сильну волю і вельми рішучий характер. Наполегливі, уміють приховувати почуття та цінують дружбу і кохання;

- особистість і сіро-зелений колір очей: дуже вольові та здатні досягати поставленої мети. Стримані та незговірливі, рішучі, інколи – жорсткі;

- особистість і зелений колір очей: властива ніжність, щирість і вірність. Прихильники лицарства. Гуманні і надійні, у протилежність – жорсткі і принципові. Стабільні та здатні ефективно керувати;

- особистість і жовтий колір очей: артистичні, привабливі, випромінюють доброту і щедрість. Гнучкі у прийнятті рішення та винахідливі. Здатні до активної боротьби та легко долають страхи. Шанують свободу, але знаходяться під владою емоцій та бувають непередбачуваними.

Темперамент, за Г. Айзенком [5], як співвідношення емоційної стабільності (нестабільності), екстраверсії (діалог із зовнішнім світом) та інтроверсії (діалог із внутрішнім світом) суттєво впливає на здоров'я особистості та має вагомe клінічне значення в етіології і патогенезі розладів психіки і поведінки, у т.ч. афективних, психосоматичних, психогенних (невротичних) розладів.

Враховуючи мету даної роботи, було апробоване комплексне дослідження щодо взаємозв'язку кольорової гами очей і темпераменту серед 97 студентів 1-2 курсів психолого-природничого факультету РДГУ спеціальності «Біологія» із застосуванням загальноприйнятих методів діагностики (визначення кольорової гами очей за антропологічними зразками, темпераменту – за опитувальником Г. Айзенка та їх статистична обробка).

Результати дослідження кольорової гами очей студентів-біологів подані у таблиці 1.

Таблиця 1

з/п	Колір очей	Респонденти		Холерик	Сангвінік	Флегматик	Меланхолік	Інтроверт	Екстраверт
		К-сть							
1.	Сіро-зелені	37	38.1	14	7		12	16	21
2	Світло-карі	22	22.7	13	4	-	5	5	17
3	Зелені	3	.1	-	2		-	1	2
4	Сірі	11	1.3		2		2	3	8
5	Блакитні	4	2		2		-	-	4
6	Сіро-каро-зелені	4	.2		1		1	1	3
7	Карі	14	4.3		3		6	6	8
8	Жовті	2	.1		-		-	-	2
9	Усього	97	00	3	21		26	32	65
10									

Так, студенти експериментальної групи щодо кольорової гами розподілилися за 8 із 10 стандартними антропологічними зразками, у т.ч.: сіро-зеленими (38,1 %), світло-карими (22,7 %), карими (14,3 %), сірими (11,3 %), сіро-каро-зеленими (4,2 %), блакитними (4,2 %), зеленими (3,1 %), жовтими (2,1 %).

Наступним етапом дослідження було встановлення типу темпераменту за опитувальником Г. Айзенка із врахуванням показника щирості респондентів щодо поставлених запитань. Так, в експериментальній групі студентів виявили наступні типи темпераменту: холеричний (44,0 %), меланхолічний (27,0), сангвіністичний (22,0 %), флегматичний (7,0 %). Результати дослідження подані на рис. 1.

Рис. 1. Кількісні показники щодо розподілу типів темпераменту.

В експериментальній групі студентів щодо взаємозв'язку між кольоровою гамою очей і темпераментом встановили наступну закономірність: світло-карій колір очей – 13 (59,1 %) студентів з холеричним типом, сіро-зелений колір очей – 14 (37,8 %) студентів з холеричним типом та 12 (32,4 %) студентів з меланхолічним типом. При цьому не виявлено ні одного респондента: з зеленим кольором очей – холериків і меланхоліків, сіро-каро-зеленим кольором очей – флегматиків, жовтим кольором очей – сангвініків, флегматиків і меланхоліків.

За показниками невротизму, екстраверсії та інтроверсії серед студентів експериментальної групи отримали наступні результати: інтроверти (флегматики і меланхоліки) – 32 (33,0 %) студенти та екстраверти (холерики і сангвініки) – 65 (67,0 %) студентів (рис. 2). При цьому серед інтровертів найбільше виявлено студентів із сіро-зеленим кольором очей – 16 (50,0 %) та зовсім не виявлено з блакитним і жовтим кольором.

Серед екстравертів також найбільше встановлено студентів із сіро-зеленим кольором очей – 21 (32,3 %) та дещо менше з світло-карим кольором – 17 (26,2 %).

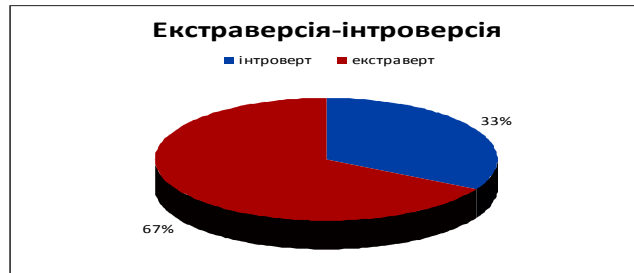

Рис. 2. Кількісні показники щодо розподілу за невротизмом, екстраверсією та інтроверсією.

За психологічними (психофізіологічними) властивостями типи темпераменту характеризуються наступним чином:

- холерик-екстраверт: нестабільний, збудливий, нестримний, образливий, агресивний, імпульсивний, оптимістичний, активний; працездатність і настрої циклічні; у ситуації стресу – схильність до істерико-психопатичних реакцій;
- сангвінік-екстраверт: стабільний, соціально спрямований, товариський, іноді балакучий, безтурботний, веселий; шанує лідерство, має багато друзів, життєрадісний, оптимістичний;
- флегматик-інтроверт: стабільний, повільний, пасивний, непохитний, обережний, задумливий, мирний, стриманий, надійний; спокійний у стосунках, здатний витримувати негаразди із збереженням настрою і здоров'я;
- меланхолік-інтроверт: нестабільний, тривожний, песимістичний, дуже стриманий ззовні, але чутливий та емоційний всередині; інтелектуальний, схильний до роздумів; у ситуації стресу – схильність до внутрішньої тривоги, депресії, зриву або погіршення результатів діяльності.

Висновки та перспективи подальшого дослідження.

Проведені емпіричні дослідження свідчать про певний взаємозв'язок кольорової гами очей і типологічних властивостей темпераменту студентів-біологів експериментальної групи. Результати досліджень вказують на значну кількісну перевагу студентів із світлими кольорами очей щодо темних.

Перспектива подальших досліджень полягає у комплексному підході щодо поєднання даної науково-практичної проблеми (кольорова гамма очей – особливості темпераменту) із результатами інтелектуальної і творчої діяльності студентів в окремих екологічних умовах.

Список використаних джерел

1. Батаршев А.В. Темперамент и характер / А.В. Батаршев «Психологическая диагностика». – М.: Владос-Пресс, 2001. – 334 с.
2. Гільбух Ю.З. Темперамент і пізнавальні здібності школярів / Ю.З. Гільбух «Діагностика, педагогіка». – К., 1992. – 213 с.
3. Кречмер Э. Строение тела и характер / Э.Кречмер [2 изд.]. – М.–Л., 1930. – 214 с.
4. Колір очей і характер. http://vial.ua/ua/service_81-68.html
5. Практикум по експериментальной и прикладной психологии: Учеб. пособие / Л.И. Вансовская, В.К. Гайда, В.К. Гербачевский и др. [Под ред. А.А. Крылова]. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1990. – 258 с.
6. Райх В. Анализ характера / В. Райх. – М.: Эксмо-Пресс, 2000. – 517 с.
7. Талант людини можна визначити за кольором очей. http://amn.net.ua/ukr/news/za_kordonom/25808/
8. Теплов Б.М. Темперамент и формирование характера: Хрестоматия / Б.М. Теплов // Популярная психология [Сост. В.В. Мироненко]. – М., 1990. – С. 302-306.

References

1. Batarshhev A.V. Temperament i harakter / A.V. Batarshhev «Psihologicheskaja diagnostika». – М.: Vlados-Press, 2001. – 334 s.
2. Hil'bukh Yu.Z. Temperament i piznaval'ni zdibnosti shkolyariv / Yu.Z. Hil'bukh «Diahnostyka, pedahohika». – К., 1992. – 213 s.
3. Krechmer Je. Stroenie tela i harakter / Je.Krechmer [2 izd.]. – М.–L., 1930. – 214 s.
4. Kolir ochey i kharakter. http://vial.ua/ua/service_81-68.html
5. Praktikum po jeksperimental'noj i prikladnoj psihologii: Ucheb. posobie / L.I. Vansovskaja, V.K. Gajda, V.K. Gerbachevskij i dr. [Pod red. A.A. Krylova]. – L.: Izd-vo Leningradskogo un-ta, 1990. – 258 s.
6. Rajh V. Analiz haraktera / V. Rajh. – М.: Jeksmo-Press, 2000. – 517 s.
7. Talant lyudyny mozha vyznachyty za kol'orom ochey. http://amn.net.ua/ukr/news/za_kordonom/25808/
8. Teplov B.M. Temperament i formirovanie haraktera: Hrestomatija / B.M. Teplov // Populjarnaja psihologija [Sost. V.V. Mironenko]. – М., 1990. – 302-306 s.

Резюме. Стаття посвящена сучасним проблемам використання кольорової гамми очей для комплексної психодіагностики темперамента і характеру та їх взаємозв'язку. В експеримент було задіяно 97 студентів 1-2 курсів спеціальності «Біологія». Колір очей визначали загальноприйнятими методами діагностики, темперамент – за опросником Г. Айзенка. Результати дослідження вказують на певну взаємозв'язок кольору очей і темперамента.

Ключевые слова: гамма кольорів очей, темперамент, характер, тест-метод Г. Айзенка.

Summary. The article is devoted to contemporary problems of applying eye colors for complex psychological diagnostics temperament and character and their relationship. To experimental attracted 97 students 1-2 courses of specialty "Biology". Eyes were determined by standard methods of diagnosis, temperament - by questionnaire H. Ayzenka. The survey results indicate a correlation eye color and temperament of man.

Key word: eye color range, temperament, character test method H. Ayzenka.

УДК 159.922.72

Р.В. ШЕВЧИК

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА КОРЕКЦІЯ УВАГИ У ПІДЛІТКІВ

У статті подаються результати наукового дослідження психологічних особливостей розвитку уваги у підлітковому віці. Обґрунтованні кількісні та якісні показники отриманих результатів дослідження та наведено результати корекційно-розвивальної роботи, яка спрямована на розвиток властивостей уваги у підлітків.

Ключові слова: увага, властивості уваги, особистість, підлітковий вік, розвиток.

Постановка проблеми. Вибір уваги як об'єкт нашого психологічного дослідження не випадковий, оскільки функція уваги та шляхи її організації займають одне з центральних місць у шкільному навчально-педагогічному процесі. Увага є необхідною умовою оптимального функціонування всієї пізнавальної діяльності людини. Від розвитку та організації уваги залежать якість і успішність сприйняття, засвоєння і розуміння навчального матеріалу.

Обсяг уваги, здатність довго зберігати її інтенсивність і переключати його з одного предмета на інший з віком збільшуються. Разом з тим увага стає більш вибірковою, залежною від спрямованості інтересів. Підлітки і юнаки часто скаржаться на свою нездатність сконцентруватися на чомусь одному, неухильність і хронічну нудьгу. «Невихованість» уваги, невміння зосереджуватися, перемикатися і відволікатися від якихось стимулів і подразників - одна з головних причин поганої успішності підлітків.

Увага - це здатність людини зосереджувати свідомість на яких-небудь предметах або явищах. Іншими словами, увага - це процес регуляції інтелектуальної активності, процес, що допомагає функціонувати іншим пізнавальним здібностям; це спрямованість та зосередженість психічної діяльності людини на об'єкти та явища зовнішнього світу, а також на думки, почуття та процеси, що відбуваються всередині у нього [3,123].

Увагу можна порівняти з променем прожектора, що спрямовується на яскраве, актуальне, найбільш значуще. Цей промінь може бути сильним і слабким, вузьким і широким, стійким і нестійким, керованим і не дуже [5,349].

В історії психологічної думки увагу вивчали з позиції інтроспективної психології В. Джеймс, В. Вундт, Е. Тітченер; гештальтпсихології - К. Кофка, В. Келер, П. Адамс; феноменологічного напряму - французький учений М. Мерло-Понті; когнітивної психології - американський психолог У. Найсен та ін. Розробці проблеми уваги присвятили свої праці П. Гальперін, М. Добринін, М. Ланге, С. Мілерян, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе, І. Страхов.

У сучасній психології вивчення уваги здійснюють у загальній, віковій, педагогічній і медичній психології, психології праці, нейропсихології та інших галузях. І сьогодні вона має багато нез'ясованих питань методологічного і теоретичного плану.

Метою статті є виклад результатів емпіричного дослідження розвитку властивостей уваги підлітків.

Завданнями емпіричного дослідження: охарактеризувати загальну процедуру організації дослідження, обґрунтувати систему психодіагностичних і методичних прийомів, закладених у його зміст, описати якісні, кількісні показники й зробити основні висновки дослідження.

Для більш обґрунтованого й точного вивчення властивостей уваги в психології використовують ряд методик, які дають змогу отримати емпіричні показники й дати їм якісну та кількісну оцінку: тест Бурдона в модифікації П. А. Рудника, «Методика вивчення обсягу уваги», тест Мюнстенберга, «Інтелектуальна лабільність», «Таблиці Шульце».

Найважливішу роль у розробленні теоретико-методологічної основи відіграли системні інтеграції відомих положень психологічної науки про єдність психіки та діяльності, детермінацію психіки соціальними факторами (Л. Виготський, Г. Костюк, С. Максименко), вчення про увагу як складну ієрархічну систему, організуючим чинником якої є мета діяльності (С. Рубінштейн, О. Леонтьєв), співвідношення учіння і розвитку

З М І С Т

<i>Передмова</i>	3
Павелків Р.В. Завдання та перспективи психологічної служби РДГУ	4
Петренко О.Б. Інноваційна діяльність практичного психолога в організації роботи «школи сприяння здоров'ю»	8
Литвиненко С.А., Ямницький В.М. Психологія травми: трансгенераційний та феноменологічний аспекти	14
Абрамова С.В. Психолого-педагогічна діагностика сформованості соціальної активності у старших підлітків	17
Артемова О.І. Креативність як чинник розвитку професійних якостей майбутнього практичного психолога	22
Барно О.М. Причинно-наслідкові відносини у психології розвитку особистості	26
Білоус Р.М., Боровська А.С. Ціннісні орієнтації в процесі самоактуалізації старшокласників	31
Большакова А.М. Поведінка типу А як проблема професійного здоров'я майбутніх менеджерів	33
Борейчук І.О., Євдокимов Р.В. Умови використання арт-терапевтичних технік в роботі із геронтопсихологічною групою клієнтів	36
Борисова А.О. Психологічний моніторинг міжкультурної адаптації студентів-іноземців у країні навчання	40
Бучко В.Б. Проблема справедливості психологічний аспект	43
Вознюк Ю.С. Аналіз проблеми самоствердження особистості	49
Воробійов А.М., Демчук О.О. Умови адаптації та фактори дезадаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі	52
Воронов Н.П., Курячий С.В. Здоровьесберегающие технологии в профилактике состояния здоровья студентов специальной медицинской группы с заболеваниями сердечно-сосудистой системы и опорно-двигательного аппарата	55
Герман Л.В. Значущість психологічної складової у професійній підготовці правоохоронців	60
Грицюк І.М. Емоційне виховання як засіб запобігання емоційної травми у дітей	63
Грубляк В.В. Розвиток пізнавальної активності студентів в процесі самонавчання	66
Давидюк С.Г., Пащенко О.О. Психологічні особливості прояву креативності студентів гуманітарного та технічного профілю	71
Демянюк О.Б. Образ світу як психологічна основа самореалізації молоді	74
Дружиніна І.А. Емпатія у системі професійно важливих якостей майбутніх психологів	78
Дучимінська Т.І. Соціально-психологічний тренінг як засіб корекції проявів особистісної безпорадності студентів	82
Жарікова С.Б. Образ «Я» підлітка у цілісній моделі психологічного здоров'я особистості	85
Жидко М.Е., Лушина Т.А. Проблема психологічної структури научного мировоззрення у студентів сучасного технічного університету	89
Жидко М.С., Кравченко К.О. Особливості переживання у льотчиків на гострій стадії горя	93
Жидко М.С., Журавская О.В. Особливості психологічної диференціації професійної дезадаптації, професійної деформації та емоційного вигорання	99
Жизномірська О.Я. Психологічне здоров'я особистості молодшого шкільного та підліткового віку	103
Іванашко О.Є., Вічалковська Н.К. Соціально-психологічна адаптація особистості в умовах інклюзивної освіти	107
Іванова Н.Г. Психологічні основи підготовки, необхідні для успішного професійного становлення фахівців: ретроспективний аналіз проблеми	110
Істинюк І.Д. Педагогічна практика – провідний засіб забезпечення готовності студентів до інноваційної виховної діяльності з молодшими школярами	114
Кідалова М.М. Фасилітативний супровід емоційних бар'єрів у підлітковому віці як умова збереження психологічного здоров'я	118
Корчакова Н.В. Диспозиційні основи просоціальності	124
Коширець В.В., Шкарлатюк К.І. Самофутурування як чинник самореалізації студентів з порушеннями розвитку	129
Крюкова Л.В. Сучасні підходи щодо динаміки емоційних процесів та їх впливу на здоров'я особистості школяра	132
Кулаков Р.С. Особливості профконсультаційного супроводу професійного самовизначення старшокласників впродовж навчання в школі	135
Кулакова Л.М. Моральний розвиток особистості засобами художньої літератури як підґрунтя формування почуття власної гідності у молодших школярів	140
Курдибаха О.М. Теоретичний аналіз проблем гендерного розвитку підлітків у процесі соціалізації	144
Левус Н.І., Волошок О.В. Самоставлення у студентів з різною навчальною мотивацією	146
Левшунова К.В. Благополуччя та здоров'я: спільне та відмінне між поняттями	151
Лисенко Л.М. Теоретичні аспекти проблеми психічного здоров'я особистості	154

Ліщук А.В. Вплив ціннісних орієнтацій на професійне самовизначення старшокласників	157
Луцик Г.О. Напрямки роботи соціальних педагогів з профілактики девіантної поведінки підлітків	160
Марчук Ю.С. Психолог-практик та психолог-теоретик: особливості формування професійного мислення	163
Назаревич В.В., Коротун В.В. Використання малюнкових технік психотерапії для самоідентифікації студентів.....	166
Нікула Н.В. Шляхи формування методичної культури студентів на етапі професійної підготовки	170
Новік Л.О. Психологічні складові іміджу психолога	173
Ногачевська І.О. Розуміння текстів – базовий компонент вузівського навчання студентів.....	176
Олексієнко С.Б. Оволодіння майбутніми правоохоронцями психологічними знаннями, необхідними для створення соціально-психологічної характеристики об'єкта оперативного інтересу з політичного середовища.....	180
Олійник О.В. Готовність майбутнього вчителя початкової школи до виховання господарської культури молодших школярів	184
Павелків В.Р., Мокич Н.В. Психологічні ознаки в системах соціокультурного простору молодіжних субкультур	187
Паливода О.О. Психологічні аспекти професійного становлення особистості у вищому навчальному закладі	193
Петренко Н.В. Модель становлення професійної спрямованості менеджера на етапі навчання у вищому навчальному закладі.....	197
Пилип'юк Т.О., Мушкевич М.І. Гендерна диференціація особистісних особливостей осіб з різним ставленням до репродуктивного здоров'я.....	201
Пилипака Ю.І., Гамарнюк О.В., Романюк В.Л. Психічна травма як функціональна модель розладів психіки і поведінки особистості	205
Піонтковська Д.В. Розвиток національної ідентичності особистості в юнацькому віці	210
Рибак В.А. Особливості процесу соціально-психологічної адаптації першокурсників з особливими потребами.....	214
Рудь Г.В. Гендерні аспекти формування перспектив власного кар'єрного росту сучасної молоді.....	217
Рудюк О.В. Психологічне здоров'я особистості як копінг-ресурс подолання кризи безробіття.....	221
Савелюк Н.М. Елементи релігійного дискурсу в освітньо-виховному просторі України.....	226
Савенко Д.О. Проблема самоідентичності жінки в період раннього онтогенезу дитини	230
Савуляк В.О. Особливості запиту студентів щодо діяльності психологічної служби ВНЗ	233
Самойлова Н.В., Метіль Я.М. Підходи до розвитку психологічної компетентності студентів-валеологів	237
Ставицька О.Г. Оптимізація консультативної взаємодії психолога з клієнтом технологіями самопрезентації	240
Стаднік І.В., Мушкевич М.І. Психологічні особливості переживання посттравматичного стресового розладу (ПТСР) учасниками зони антитерористичної операції (АТО).....	244
Сторож О.В. Розвиток складових творчої соціалізації особистості	248
Тищенко І.А. Вплив статево-рольових стереотипів на професійну самореалізацію жінок у руслі проблеми гендерної освіти.....	254
Угрин О.Г. Роль організаційної ідентичності у процесі професійного становлення молодого спеціаліста.....	257
Федоренко Р.П. Вплив залежності партнерів від соціальних мереж на шлюбно-сімейні взаємини.....	261
Федюк Т.М., Корчакова Н.В. Особливості розвитку самооцінки у процесі соціалізації дітей з вадами слуху	264
Хлівна О.М. Психопрофілактика здоров'я в студентському віці	267
Хупавцева Н.О. Поняття соціального статусу у контексті проблеми становлення особистості.....	270
Чагарна С.Є. Особливості інтеграції дітей з порушеннями слуху	274
Чмир Т.В. Вольова сфера особистості: теоретичні аспекти	277
Шаповал І.М. Механізми EGO-захисту як детермінанта адаптивної стратегії особистості	280
Шевців М.В., Романюк В.Л. Особливості взаємозв'язку кольору очей і темпераменту у студентів-біологів в умовах рівненщини	285
Шевчик Р.В. Дослідження та корекція уваги у підлітків	288
Шуль М.Т. Теоретичні основи формування здорового способу життя учнів початкових класів як психолого-педагогічна проблема	292
Відомості про авторів	296

Наукове видання

ПСИХОЛОГІЯ: РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

**Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 4

Заснований у 2013 р.

Редактор збірника **Павелків Р.В.**
Відповідальний за підготовку збірника до видання **Безлюдна В.І.**
Технічний редактор **Суходольський В.І.**
Комп'ютерна верстка **Осипчук О.П.**

Здано до набору 22.04.2015 р. Підписано до друку 06.12.2013 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 29,14. Замовлення № 27042015 Наклад 90

Адреса: 33000 м. Рівне, вул. Ст. Бандери, 20
e-mail: dokacentr@mail.ru

Видавництво ТЗОВ "Дока центр"
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
Серія РВ № 54 від 09.09.2011

П - 86 **Психологія: реальність і перспективи. Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету. – Випуск 4. – Рівне:
РДГУ, 2015. – 300 с.**

ISBN 978-966-2695-00-7

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної науки.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК 316.627:159.9

ББК 88